

नेपालको इतिहास

वंश	शासन अवधि	शासन केन्द्र	राजाको संख्या	पहिलो राजा	अन्तिम राजा	विशेषता
गोपाल वंश	५२१ वर्ष	मातातिर्थ	८ (भूमि, जय, धर्म, हर्ष भीम, मणी, विष्णु, जीतगुप्त	भुक्तमान	यक्ष गुप्त	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाइपालन पेशा भएका, ➤ पशुपतिको ज्योतिलिङ्ग भेटिएको, ➤ नामको पछाडी पुप्त जोडिएकाले गुप्तवंशी पनि भनिने, ➤ पूर्वमा दुधकोशी, पश्चिममा त्रिशुली, उत्तरमा गोसाइकुण्ड, दक्षिणमा चित्लाङ
आभीरवंश	१११ वर्ष	मातातिर्थ	३ (वरसिंह, जयसिंह, भूवनसिंह)	बरसिंह	भूवनसिंह	<ul style="list-style-type: none"> ➤ राजपुतका ग्वालाहरु थिए, ➤ भैसी पालन पेशा, ➤ भारतको सिम्रौनगढबाट आएका
किरात वंशी	१५००	शंखमुल र गोकर्ण	२९	यलम्बरायलुङ्ग	गस्ती	<ul style="list-style-type: none"> ➤ छैठौँ राजा हुमतीको पालामा महाभारतको युद्ध चलेको, ➤ सातौँ राजा जितेदास्तीको पालामा गौतम बुद्ध नेपाल आएका, ➤ चौधौँ राजा स्थूँकोको पालामा सम्राट अशोक नेपाल आएका, ➤ २८ औँ राजा बटुका पालामा राजधानी शंखमुल सारीएको
सोम वंशी राजा		गोदावारी	३२	निमिष	भाष्कर बर्मा	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुप्रेक्षदेवले पशुपतिनाथ मन्दिर जिर्णोदार गर्नुका सागै छानालाई स्वर्णमय वनई सुनको गजुर लगाएका, ➤ प्रथम राजा निमिषले गादावरीमा १२ वर्ष मेला शुरु

						गरएका ।
लिच्छवी काल	८०० वर्ष		३९	जयदेव प्रथम -जयवर्मन)	जयकामदेव	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भारतको वैशाली बाट आएको मानिने, ➤ लिच्छवी राजाहरु सूर्यवंशी राजा दशरथका वंशज भएको मानिन्छ , ➤ प्रमाणिक राजा मानदेव अंशुवर्मा, नरेन्द्रदेवलाई, जयदेव द्वितीय प्रतापि राजा मानिन्छ ।

मानदेव : वि.सं. ५२१ देखि ५६२ सम्म : राजा धर्मदेवका छोरा नेपालका प्रमाणिक राजा हुन । यिनको शासन क्षेत्र पूर्वमा कोशी नदी र पश्चिममा गण्डकी पारिसम्म पुग्याएका थिए । नेपालको पहिलो शिलालेख, मानाङ्क मुद्रा प्रकाशन गरे । चागुनारायण मन्दिरको स्थापना, नाग र वाशुकीको पुजा गर्ने चलन चलाएका ।

अंशुवर्मा वि.सं. ६६२ देखि ६७८ १६ वर्ष सम्म शासन गरेका : महाराजधिराज पदावी धारण गर्ने प्रथम राजा । कैलाशकुट भवन बनाई त्यहीबाट शासन गरेका । युवराज घोषणा गर्ने चलन चलाएका, **ग्रन्थ शब्द विद्या रचना** गरेका, **महासामन्त**, **पशुपतिपादानुगृहित**, **कलहाभिनी** जस्ता पदावी धारण गरेका

नरेन्द्रदेव : वि.सं ७०२ देखि ७६३ सम्म शासनकाल रहयो । भद्राधिवास दरबार बनाई त्यहीबाट शासन चलाएका थिए । **महाराजधिराज परम भट्टारक पदावी धारण गरेका** थिए । भ्यालमा कलात्मक बुट्टा राख्ने कार्य चलाएका । रातो मच्छेन्द्रनाथको जात्रा चलन चलाएका ।

लिच्छविकालमा कसलाई के भनिन्थ्यो

अमात्य	मन्त्रीस्तरीय अधिकारी	महासर्वदण्डनायक	प्रधानन्यायाधिश
दण्डनायक	न्यायाधीश	महाबलाध्यक्ष	सेनातर्फको उच्च पदाधिकारी
भट्टनायक	सेनाध्यक्ष	महामात्य	प्रधानमन्त्रीस्तरीयको पदाधिकारी
सार्थवाह	व्यापारिक नेता	प्रतिहार	द्वारे वा द्वारपाल
अग्रहार	शैक्षिक संस्थाले कर तिर्नु नपर्ने भूमी	तिलमक	कुलो
भाग	कृषिमा लगाइने कर	भोग	पशुमा लगाइने कर

सिंकर	दाउरा आदिमा लगाइने कर	तैलकर	तेल उत्पादनमा लगाइने कर
मानिका	धान, चामल, ध्यू, तेल आदि नाप्न प्रयोग गरिने भाँडो		

लिच्छविकालीन अधिकरण र पद र पदावीहरु

कुथेर : राजस्वको असूली गर्ने, मालपोत र भूमिसम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने

माप्चोक : विवाह, व्रतबन्ध, पुनर्विवाह, सम्बन्ध विच्छेद गर्ने कार्यहरु

लिग्वल : यातायात, कुलो, खानेपानीसम्बन्धी कार्य गर्ने अड्डा

शुल्त्री वा शोल्लो : पञ्चपराध (चोरी गर्ने, हत्या गर्ने, परस्त्रीगमन गर्ने, राजद्रोह र यी अपराधमा सघाउने) सम्बन्धी मुद्दा हेर्ने र दण्ड सजाय गर्ने अड्डा

अन्तरासन / परमासन : न्यायिक निर्णय दिनका लागि बस्ने राज सहितको सभा

पाञ्चाली : गाउँको मुद्दा मामिला र विकास निर्माणको काम गर्ने अड्डा

पश्चिमाधीकरण : दरबारभित्र बस्ने यो निकायले देव मन्दिरहरुको व्यवस्थापन, धार्मिक विवादहरुको निरुपण गर्ने छिनोफानो गर्ने

विषय र विषयपति : लिच्छविकालमा जिल्ला वा प्रान्तलाई विषय भनिन्थ्यो

गुल्म / गौल्मिक : नाकाहरुको राखिएको चौकीलाई गुल्म भनिन्थ्यो ।

मध्यकालीन नेपाल :

वि.सं. १३६ देखि नेपालको एकीकरण भएको अवधि १८२५ सम्मको १०० वर्षसम्मको अवधिलाई मल्लकाल भनिन्छ । नेपालको सन्दर्भमा मल्लकालको रूपमा अध्ययन गर्ने यो अवधिमा गोरखा राज्यमा शाहवंशी, पाल्पामा सेनवंशी, कर्णाली क्षेत्र खस मल्लवंशी राजाहरु शासन थियो । मल्लकालिन समयमा कला संस्कृतिको विकासका दृष्टिकोणले स्वर्णयुग मानिन्छ ।

मल्लकालनमा कसलाई के भनिन्थ्यो ?

चौतारा - प्रधानमन्त्री सरहको पद

विषय : जिल्ला

पञ्च थकाली : पञ्चहरुको मुख्य व्यक्ति

राजोपाध्याय : राजगुरु

कोट्टनायक : किल्ला रक्षक

छरिदार : दौडाहा टोलीको अध्यक्ष

उमरा/उमराव : कोट्टपाल, भन्दा तल आफ्नो क्षेत्रको इलाकामा शान्ति सुरक्षाको काममा खटिएको प्रहरी प्रमुखको रूपमा रहेको सरकारी कर्मचारी

मल्लकालिन महत्वपूर्ण राजाहरु

जयस्थिति मल्ल : वि.सं. १४३८ देखि १४५२ १५ वर्ष राजा

- ❖ काठमाडौँका प्रसिद्ध राजा : उनीलाई राजकुमारीसँग विवाह गर्नका लागि वि.सं. १४१४ मा दरवारमा ल्याइएको थियो । राजा रुद्र मल्लका छोरा नभएको हुनाले रुद्र मल्लको मृत्युपछि उनकी छोरी नायवदेवी ले राजकाजको काम गर्न थालिन । नायवदेवीको छोरी राजल्लदेवीलाई जन्माएपछि १४०३ मा राजल्लदेवीको जन्म भएको १० दिनमा स्वर्ग भइन । उनै टुहुरी बालिका राजल्लदेवीसँग जयस्थिति मल्लको विवाह भयो र यही विवाहको नाताले जयस्थिति मल्लले काठमाडौँका राजकाज समाल्न थाले ।
- ❖ जयस्थिति मल्लले आफ्नो राज्यको सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, धार्मिक र परराष्ट्र सम्बन्धमा समेत सुधार गरेका हुनाले यिनको शासनकाललाई राम राज्य भनिन्थ्यो ।
- ❖ जयस्थिति मल्लले महाज समाज सुधारक राजा पनि भनिन्छ ।
- ❖ उत्पादन क्षमताको आधारमा जग्गालाई अब्बल, दोयम, सीम, चाहार गरी ४ भागमा विभाजन गरेर त्यसको मूल्य निर्धारण गरेका ।
- ❖ शारीरिक दण्डको सट्टा आर्थिक दण्डको सजाय दिने व्यवस्था सुधार गरेका थिए ।
- ❖ समाजलाई ४ जात ३६ वर्णमा विभाजन गरी श्रमको विभाजन गरेका थिए ।
- ❖ विवाहपछि महिलाको थर पुरुषको थरमा बदलिने प्रचलनन यिनले नै चलाएका हुन् ।
- ❖ बाग्मतीको किनार आर्यघाटमा लवकुशसहितको राममन्दिर स्थापना, भादगाउँलेको नृसिंह तथा पाटनको कुम्भेश्वर मन्दिर निर्माण, गोरखनाथ र गोकर्णेश्वरको पुजाको प्रचलन, कुम्भेश्वर मन्दिर अगाडीको पोखरी सफा गर्दा भेटिएका मूर्तिहरु विभिन्न ठाउँमा स्थापना
- ❖ वि.सं. १४५२ भदौमा जयस्थिति मल्लको मृत्युपछि तीनैवटा छोराहरु धर्ममल्ल, ज्योतिर्मल्ल र कीर्ति मल्ल ले संयुक्त शासन चलाए

यक्ष मल्ल वि.सं. १४८५-१५३८

- ❖ यक्ष मल्ल जयस्थिति मल्लका नाति हुन्

- ❖ यक्ष मल्लले नेपाल मण्डलेश्वर उपाधि धारण गरेका थिए ।
- ❖ यिनी २० वर्षको उमेरमा राजाभई ५२ वर्षसम्म शासन चलाएका
- ❖ दत्तात्रेय मन्दिर, ऋषिकेश विष्णुको सुवर्णमूर्ति, अग्रिशाला, यक्षेश्वर मन्दिर, पाटनको मीननाथ मन्दिर, पद्यापाणि लोकेश्वर मन्दिर र विहारहरुको निर्माण गरेका थिए ।
- ❖ यक्ष मल्लले पशुपतिनाथमा प्रथम पटक दीपण भारतबाट भट्ट ब्राह्मण ल्याई पूजा गराएका थिए

विभाजित उपत्याकाका राज्य र शासकहरु

कान्तिपुर :

क्र.सं.	राजाको नाम	प्रमुख कार्य चलाएका प्रचलन /विविध जानकारी
१	रत्नमल्ल वि.स. १५३८-१५७७	<ul style="list-style-type: none"> ➤ यक्ष मल्लाका माहिला छोरा ➤ तिव्वबतमा व्यापार गर्ने, मुसलमानहरुलाई कान्तिपुरमा पनि कोठी थापी व्यापार गर्न बोलाएका ➤ सुकीको सट्टा तामाको मुद्रा प्रचलनमा ल्याएका ।
२.	महेन्द्र मल्ल वि.सं. १६१७-१६३१	<ul style="list-style-type: none"> ➤ प्रजाले नखाएसम्म आफुले नखाने ➤ चाँदीको मुद्रा प्रचलनमा ल्याउने राजा ➤ तलेजु मन्दिर निर्माण , स्वेत विनायक जात्राको चलन यिनले चलाएका थिए ➤ नेपाली भाषाका आदिकविका रुपमा लिइन्छ ।
३.	सदाशिव मल्ल वि.सं. १६३१-१६३५	<ul style="list-style-type: none"> ➤ प्रजापालक राजा महेन्द्र मल्लका जेठा छोरा सदाशिव मल्ल उत्तराधिकारी थिए । उनी व्यभिचारी र कामुक हुनाले जनतामा अत्यन्तै अप्रिय भएकाले मनहरामा घुमिरहेका बेला जनताले धपाएपछि भक्तपुरमा थुनामा परे ।
४.	शिवसिंह मल्ल वि.स.. १६३५- १६७७	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सदाशिव मल्ल भागेपछि उनकै भाईले गद्दीबाट हटाएको र आफैं राजा भएको घोषण गरेका ➤ स्वयम्भूको जिर्णेद्वार, देगुतले मन्दिरको निर्माण, नुवाकोट भैरवको घण्टा र प्रतिमा, पशुपति र

		<p>चाँगुनारायणको जीर्णोद्धार, पाटनमा महाबौद्ध मन्दिर, बुढानिलकण्ठ र कान्तिपुर बीचको वनलाई राज्यवनको रूपमा स्थापना र निर्माण गरेका</p> <p>➤ सिमसिमे राजाको उपनामले चिनिने ।</p>
५.	लक्ष्मीनरसिंह मल्ल वि.सं. १६७७-१६९८	<p>➤ काष्ठमण्डपको निर्माण गरेका</p> <p>➤ काठमाडौँका प्रसिद्ध व्यापारी भीममल्ललाई मारिएका : आफ्ना पतिको मृत्युदण्ड पाएपछि राजा लक्ष्मीनरसिंहको वहिनी तथा भिममल्लकी श्रीमतिले दरवारको भलो चाहनेको यस्तै गति होस दरवारमा कसैको पनि विवेक नरहोस भनेर श्राप दिएको कारण अहिलेसम्म पनि नेपाललाई सतिले सरापेको देश भनिन्छ ।</p> <p>➤ बौलाहा राजा भनिन्छ ।</p>
६.	प्रताप मल्ल वि.सं. १६९८-१७३१	<p>➤ आफ्ना बाबु लक्ष्मीनरसिंह मल्ल लाई बन्दी वनाई आफु राजा भए ।</p> <p>➤ प्रताप मल्लले नरदेव मयासिंह भन्ने व्यक्तिको चुक्ली सुनेर काजी भीम मल्ललाई काट्न लगाए ।</p> <p>➤ बुढानिलकण्ठको पानी कुलो खनेर हनुमानढोकासम्म ल्याएका कारण बुढानिलकण्ठ भगवानले श्राप दिएका राजा</p> <p>➤ प्रताप मल्लले छोरा चक्रपालेन्द्र मल्लको मृत्युले शोकपीडित रानीलाई सान्त्वना दिन वि.सं १७२७ मा रानीपोखरी निर्माण गरेका</p> <p>➤ दुरविनको प्रयोग गर्ने पहिलो राजा</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ १५ भाषाको ज्ञान भएकाले कविन्द्र लेख्ने गर्दथे ➤ कुचविहारबाट डोला भिकाई विवाह गर्ने राजा ➤ सेतो मछिन्द्रनाथको रथयात्रा प्रचलनमा ल्याएका ➤ वि.सं. १७३१ वैशाख १ गते राति हरिसिद्धिको नाच हेरिरहेको अवस्थामा मृत्यु भएको ।
७.	जयप्रकाश मल्ल १७९२-१८२५	<ul style="list-style-type: none"> ➤ काठमाडौंका अन्तिम राजा ➤ घोडेजात्राको शुरुवात गरेका ➤ जवा मुद्रा प्रचलनमा ल्याएका ➤ बालाजुका २२ धारामध्ये २१ धारा निर्माण गरेका ➤ तलेजु भवानीको जीवित स्वरूपम कुमारीको चयन र कुमारीको रथ यात्राको परम्परा चलाएका ➤ नुवाकोट भैरवीका लागि गुठीको व्यवस्था, गुहेश्वरी घाट तथा पशुपति सत्तलहरुको निर्माण ➤ वि सं. १८२५ असोज १३ गते पृथ्वी नारायण शाहले कान्तिपुरमाथि विजय प्राप्त गरी त्यहाँको सिंहासनमा विराजमान भएका थिए ।

पाटन राज्य :

क्र.सं.	राजाको नाम	प्रमुख कार्य चलाएका प्रचलन /विविध जानकारी
१	रण मल्ल	➤ यक्ष मल्लाका कान्छा छोरा पाटनका प्रथम राजा
२.	सिद्धिनरसिंह मल्ल	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गोरखाका राजा राम शाहसँग मित्रता कायम गरेका ➤ चन्द्रायणको व्रत गरी गर्मीमा पञ्चाग्री ताप्ने र जाडोमा खुल्ला चोकको चिसो ढुङ्गोमा वसी तपस्या गर्ने राजा ➤ वि.सं. १६९३ मा शिखर शैलीको २१ गजुर भएको पाटनको कृष्ण मन्दिर निर्माण गरेका ➤ कार्तिक नाचको प्ररम्भ गरेका ➤ छालाको मुद्रा प्रचलनमा ल्याउने राजा ➤ १७१७ मा आफ्नो छोरा श्रीवास मल्ललाई राजा बनाई आफु राजर्षि जीवन विताएका कारण यिनिलाई राजर्षि महाराज पनि भनिन्छ । ➤ वि.सं. १७३२ मा भारतमा तिर्थ गर्न गएको बेला मृत्यु भएको
३.	श्रीनिवास मल्ल	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मकवानपुरका राजा मुकुन्द सेनलाई हात्ती उपहार दिएका ➤ कीर्तिपुरमा गई आफुलाई राजा घोषण गर्ने पाटनका राजा ➤ नेपालेश्वर उपनामले चिनिने ।

४.	योगनरेन्द्र मल्ल	<ul style="list-style-type: none">➤ कार्तिक नाँच १ महिना वनाउने राजा➤ भीमसेन जात्राको आरम्भ, सवर्ण सिंहासन, फपिङ्गमा चामुण्डा मन्दिर, मत्स्येन्द्रनाथलाई सुनको सित्रली र तुलजा भवानीलाई सुनको गजुर चढाएका➤ पाटनको दरवार अगाडी आफ्नो शालिक स्थापना गरी जवसम्म यो सालिकको रङ्ग खुइलिदैन र शिरको चरा उडेर जाँदैन तबसम्म म जीवित छु भन्ने सम्झनु भनेका थिए ।➤ भादगाउँको जासुसले यिनको तमाखुमा विष हालिदिएका थिए उक्त सेवन गर्दा मृत्यु हुने राजा➤ १७६२ मा यिनको मृत्यु भएको थियो । यिनको मृत्यु हुँदा ३१ जना रानीहरु सती गएका थिए (सबैभन्दा वढी सती गएका)
५	तेजनरसिंह मल्ल	<ul style="list-style-type: none">➤ पाटनका अन्तिम राजा➤ पृथ्वी नारायणशाहले वि.सं. १८२५ असोज २५ गते पाटन विजय गरेका,

Shiva Basyal ,Assistant Director of NTA

भादगाउँ राज्य :

क्र.सं.	राजाको नाम	प्रमुख कार्य चलाएका प्रचलन /विविध जानकारी
---------	------------	---

१	राय मल्ल	➤ यक्ष मल्लाका जेठा छोरा भादगाउँका प्रथम राजा
२.	जगज्योति मल्ल	<ul style="list-style-type: none"> ➤ तलेजु भवानीसँग पासा खेल्ने राजा ➤ भैरवको रथ यात्रा निकाल्ने चलन चलाएका ➤ हरगौरी विवाह, कुञ्जविहार नाटक, संगीतचन्द्र, गीतापञ्चाशिका, मुद्धितकुवलयश्र नाटक, श्रोकसार संग्रह, नरपतिजयचर्यास्वरेदयदिपिका आदि ग्रन्थ रचना गरेका
३.	जगतप्रकाश मल्ल	➤ नेपाल चूडामणि उपनामले चिनिने ।
४.	जितामित्र मल्ल	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ढुङ्गे धारा र राजकुलाको निर्माण गरेका ➤ वत्सलादेवी मन्दिर निर्माण ➤ आफ्नो नामको अगाडी सुमति लेख्ने राजा
५	भूपतिन्द्र मल्ल	<ul style="list-style-type: none"> ➤ न्यातपोल मन्दिर निर्माण वि.सं १७५९ ➤ ५५ भ्याले दरवार र स्वर्णद्वार पनि यिनैले बनाएका हुन ➤ कवि चुडामणि सम्राट सुमति लेख्ने राजा
६.	रणजीत मल्ल	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भादगाउँको अन्तिम राजा ➤ इन्द्र विजय, उषहरण, कृष्ण चरित्र, रामायण, कृष्णा कैलाश यात्रा, षट्दर्शन आदि कृतिको रचना ।

मल्लकालीन सामाजिक संरचना :

❖ मल्लकालिन समयमा वर्णश्रममा आधारित पेशा तथा व्यवसाय उपनाउने गरी सामाजिक संरचना कायम थियो ।

- ❖ हिन्दु समाजमा विवाह, यज्ञ-यज्ञादि कार्यमा दृढ नियमहरू भए पनि बौद्ध धर्ममा जातीय अन्तरको भावना थिएन
- ❖ जातिगत आधारमा धर्म, संस्कृति, रहनसहन र पेशा विभाजित ।
- ❖ संयुक्त परिवारिक प्रथा

मल्लकालीन संस्कारहरू

- ❖ घरेलु संस्कार र सार्वभौम संस्कार गरी दुई प्रकारको प्रचलन
- ❖ गर्भधान भएको ६ देखि ८ महिनावीचको अवधिमा पतिले पतिले पत्नीको कपाल कोरिदिने, आफनो कुलपुजाको पुजा गर्ने संस्कारलाई पुसवान भनिन्थ्यो।
- ❖ बलकको जन्मपछि जातकर्म संस्कार, नामकरण संस्कार, अन्नप्राशनन संस्कार, चुडाकर्म संस्कार, कोटपुजा आदि
- ❖ विवाह संस्कार, चौरासी पुजा, नेवारी समुदायको जङ्गे (७७ वर्ष ७ महिना, ७ दिन, ७ पलाम)
- ❖ मृत्युसंस्कार अन्तर्गत शवयात्रा, दागवत्ती, क्रिया, श्राद्ध आदि पर्दछन् ।

मल्लकालीन न्याय प्रणाली

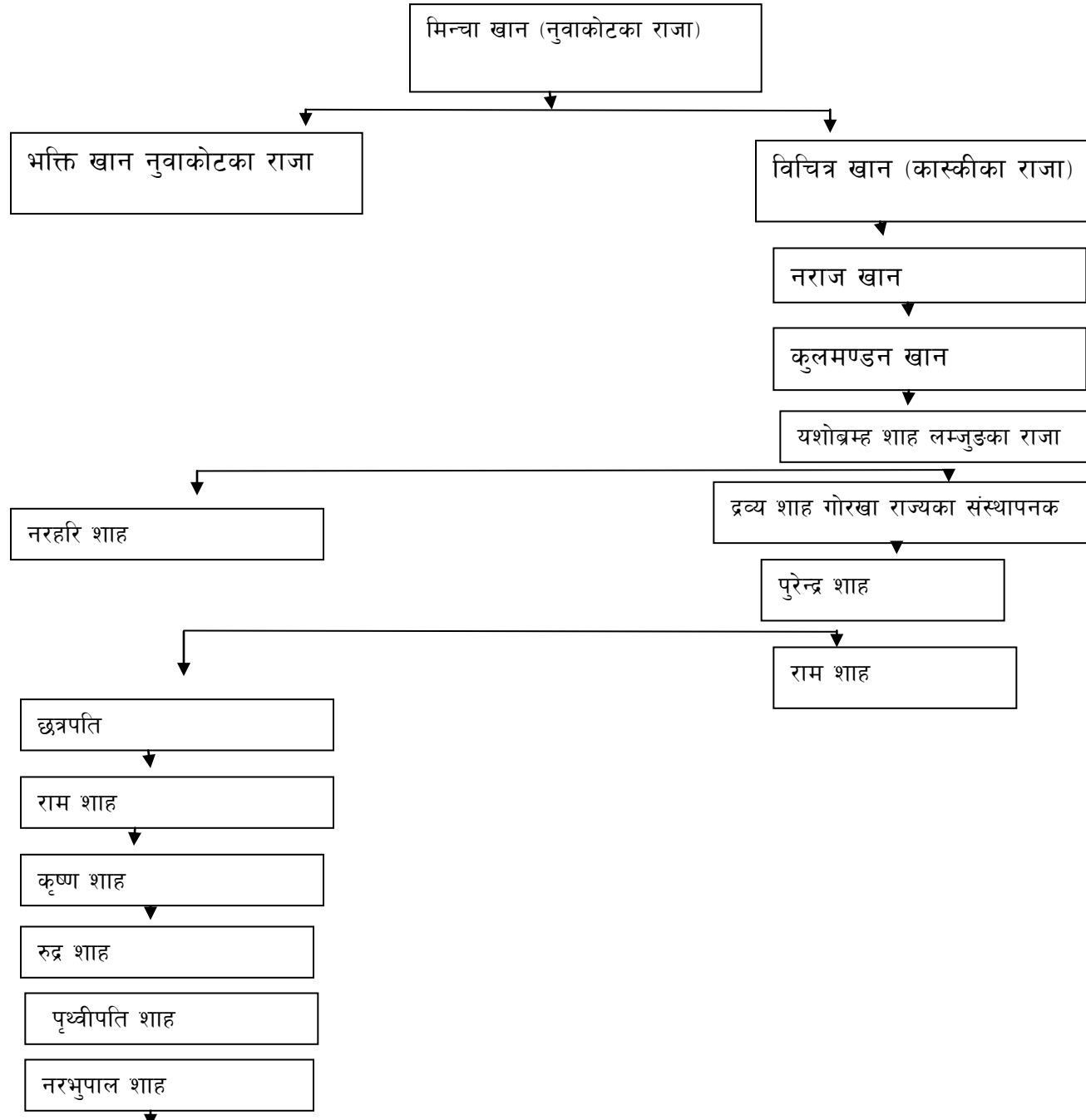
- ❖ धर्मशास्त्र, न्यायशास्त्र कानून निर्माण गर्ने र न्याय सम्पादन गर्ने गर्दथे,
- ❖ उच्च जातिलाई कम सजाय र तल्लो जातिलाई कठोर सजाय दिने गरेकाले त्यतिबेला न्यायक असमानता कायम थियो ।
- ❖ पञ्चअपराध - चोरी, हत्या, परस्त्रीहरण, राजद्रोह र त्यसको मिलोमतो गर्ने साथै गोहत्या, बालहत्या, स्त्रीहत्या, पितृहत्या, गुरुहत्या गम्भीर अपराध मानेने
- ❖ शारीरिक दण्डको सट्टा आर्थिक दण्ड दिन शुरु गरिएको,
- ❖ सानातिना भैँभगडा स्थानीय वटुपाकाहरूको स्थानीयक निकाय बाट हेरिने ।

Shiva Basyal ,Assistant Director of NTA

नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा समूह अन्तर्गतको प्रथम पत्रका लागि

1.4 Notable event and Personalities, Social, Cultural and economic conditions in modern History of Nepal

शाह बंशावली इतिहास

नेपालको आधुनिक इतिहास

गोरखा राज्यको स्थापना कहिले भएको हो वि.सं. १६१६ भाद्र २५

पृथ्वीनारायण शाहपूर्वका राजाहरु

द्रव्य शाह १६१६ -१६२७

पुरन्दर शाह १६२७ -१६६२

पुरन्दर शाह १६६२-१६६३

राम शाह १६६३ -१६९०

डम्बर शाह १६९० -१७०२

रुद्र शाह १७०२ -१७३०

पृथ्वीपति शाह १७३० - १७७३

नरभूपाल शाह १७७३ - १७९९

वि.सं. १७७९ पुष २७ गते नरभूपाल शाह र कौशिल्यावतीको जेष्ठ सुपुत्रको रुपमा पृथ्वीनारायण शाहको जन्म भएको

वि.सं. १७९९ चैत्र २५ गते गोरखाका राजा भएका

वि.सं. १८०१ असोज १० नुवाकोट विजय

वि.सं. १८१९ भाद्र ९ मकवानपुर विजय

वि.सं. १८२२ चैत्र ३ गते किर्तिपुर विजय

वि.सं. १८२८ वैशाख २७ गते चौविसे राज्यमाथि आक्रमण

वि.सं. १८३० श्रावण ३ चौदण्डी विजय

वि.स. १८३१ माघ १ मा पृथ्वीनारायण शाहको निधन

आधुनीक नेपालका राजाहरु क्रमश

पृथ्वीनारायण शाह	१८२५- १८३१
प्रतापसिंह शाह	१८३१- १८३४
रणबहादुर शाह	१८३४- १८५५
गीर्वाणविक्रम शाह	१८५५- १८७३
राजेन्द्रविरविक्रम शाह	१८७३- १९०४
सुरेन्द्र शाह	१९०४- १९३८
त्रैलोक्य शाह	राजा नहुदै मृत्यु भएको
पृथ्वीविक्रम शाह	१९३८ - १९६८
त्रिभुवन वीरविक्रम शाह	१९६८ - २०११
महेन्द्र वीरविक्रम शाह	२०११ - २०२८
वीरेन्द्र वीरविक्रम शाह	२०२८ - २०५८
दीपेन्द्र वीरविक्रम शाह	२०५८ - २०५८ (४ दिन अचेत अवस्थामा)
ज्ञानेन्द्र वीरविक्रम शाह	२०५८ - २०६५

नेपाल एकीकरणमा प्रतिरक्षा गर्दा वीरगति प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरु

वीरगति प्राप्त गर्ने योद्धा	स्थान	वीरगति प्राप्त गर्ने योद्धा	स्थान
काजी नयसिंह पाण्डे	अल्मोडा	सरदार भक्तिथापा	देउथल
काजी कालुपाण्डे	कीर्तिपुर	काजी तुलाराम पाण्डे	कान्तिपुर
शिव राम सिंह बस्नेत	छालिङ	भीमसेनथापा	पुलञ्चोक
सरदार गन्दर्भ राणा	काँकडा	जयकृष्ण कुँवर	तिमलाको लडाइँमा
परशुराम थापा	समनपुर लडाइँमा	भाष्कर राणा	दिगर्चाका लडाइँमा
चैतारिया हस्तिदल शाह	कुमाउमा		

वि.सं. १८७१-७२ मा भएको नेपाल अङ्ग्रेज युद्धका क्षेत्रहरु र तिनका कमाण्डरहरु

युद्ध क्षेत्र	नेपालका कमाण्डर	अङ्ग्रेज कमाण्डर
जितडढी - बुटवल), नुवाकोट, पाल्पाको मोर्चा	उजिर सिंह (भीमसेन थापाका भाई)	जनरल जोन सुलेभान उड
पर्सा, मकवानपुर गढी र सिन्धुलिगढीको मोर्चा	कर्णेल रणवीरसिंह थापा(भीमसेन थापाका भाई)	जनरल वेनेट मर्ले
नालापानी महाकलीपारि को मोर्चा	बलभद्र कुँवर	जनरल रोलाण्ड जिलेस्पी
जैथक महाकलीपारी	रणजोरसिंह थापा	जनरल गाब्रियल मार्टिण्डेल
मनाउँ/देउथल	बडाकाजी अमरसिंह थापा, सरदार भक्ति थापा	जनरल अक्टरलोनी

नेपालको इतिहासमा घटेका महत्वपूर्ण घटनाहरु

सुगौली सन्धि :- ३ मार्च १८१६ मा तत्कालिन इष्ट इन्डिया कम्पनी र नेपाल सरकार बीच युद्धअन्त्यको लागि भएका यस सन्धिमा नेपालको तर्फ गजराज मिश्र भारतको तर्फबाट मेजर ब्राड शाह

कोतपर्व :- वि.सं. १९०३ असोज २ राजेन्द्रकी कान्छी महारानी राज्यलक्ष्मीको विश्वासपात्र गगनसिंह थापाको हत्यामा पत्ता लगाउन आयोजना गरिएको यस घटनामा थापा समूह र वस्नेत समूह विच भनाभन हुँदा ४३ जनाको विभत्स हत्या गरियो । यस घटना हुँदा प्रधानमन्त्रि **पत्तेजु शाह थिए** भने पहिलो मरिने **व्यक्ति अभिमान सिंह वस्नेत हुन** । यो पर्वलाई नेपालको इतिहासमा कलङ्कको टीकाको रुपमा लिइन्छ ।

भण्डारखाल पर्व :- **१९०३ कार्तिक १२ गते** घटेको घटना यस घटनामा राजेन्द्रकी कान्छी महारानी राज्यलक्ष्मीले आफ्नो छोरा रणेन्द्रलाई राजा बनाउनका लागि जंगबहादुरसँग राजकुमार घोषणा गर्नका गरि जेठी रानीका छोरा सुरेन्द्रलाई राजाबाट हटाउने अदेश दिएको थिईन तर जंगबहादुरले उक्त प्रस्ताव अस्वीकार गरेकाले जंगबहादुरलाई मार्ने योजनाका साथ रात्रीभोज आयोजना गरियो उक्त कुरा **पण्डित विजयराजले** जंगबहादुरलाई पोलखोलीदिई र जंगबहादुरले उक्त भोजमा गई २३ जनाको हत्या गरेका थिए ।

अलौपर्व १९०४ :-श्रावण महिनातिर भारत प्रवासमा रहेका राजा राजा राजेन्द्रले जंगबहादुर राणा विरुद्ध पर्साको अलौ भन्ने ठाँउमा आई सैनिक संगठन गर्न थालेकोले यसलाई दवाउनका लागि भएको घटनालाई अलौ पर्व भनिन्छ । यस पर्वमा जंगबहादुरले सनकसिंह र बमबहादुरको नेतृत्वमा राजा राजेन्द्र विरुद्ध सेना पठाएका थिए । यस पर्वमा राजा राजेन्द्र पराजय भएकाले उनलाई राजबन्दीके रुपमा कडा पहरासाथ भक्तपुर दरवारमा कैद गरिएको थियो ।

राणाशासन काल

बालनरसिंह कुँवरका छोरा जंगबहादुर कुँवरले कोतपर्वपछि राज्य शासन हत्याए । भण्डारखाल पर्व र अलौ पर्वपछि जंगबहादुर शक्तिशाली बने र लमजुङ र तनहुँको श्री ३ बने र राणा शासनको जग बसाले ।

प्रधानमन्त्री तथा तिनको मुख्य योगदान (जरविदेचभिजुपमो)

१. जङ्गबहादुर (१९०३-१९३३) : वि.स १९१० मा न्याय व्यवस्था तथा अपराध कानून तोकिएको मुलुकी ऐन पहिलो पटक जारी । दरबार हाइस्कूलको स्थापना । नयाँ मुलुक प्राप्त ।

२. रणोद्दीप (१९३३-१९४२) : हुलाक घरको स्थापना (१९३५), पत्रोप्रकाशन शुरु१९३६, मालपोत उठाउने नयाँ बन्दोबस्त गरिएको ।

३. वीर शमशेर (१९४२-१९५७) : नारायणहिटी दरवारको स्थापना (१९४३),भादगाँउ र काठमाडौँमा वीरधाराको व्यवस्था, पुलहरूको निर्माण, वीर अस्पताल (वि.स.१९४७), वीर पुस्तकालयको स्थापना, घण्टाघरको निर्माण ।

४. देव शमशेर (१९५७-१९५८) : गोरखापत्रको प्रकाशन प्रारम्भ १९५८ बैशाख २४, सरकारी समय १०-५ बजे निर्धारण, सरकारी बिदाको व्यवस्था, पाठशालाहरूको स्थापना ,गोरखापत्र प्रकाशन शुरु, सुभाष पेटिकाको व्यवस्था, समयको जानकारीकालागि १२ बजे तोप पडकाउने ।

५. चन्द्र शमशेर (१९५८- १९८६) : सती प्रथाको उन्मूलन (१९७७), दासमोचन(१९८१), पहिलो पटक बिजुली बत्तीको व्यवस्था(१९६८), पहिलो कलेज त्रि-चन्द्र कलेजको स्थापना(१९७५), गोरखा भाषा प्रकाशनी समितिको स्थापना, नेपालको नक्सा निर्माण,जनगणनाको प्रारम्भ (१९६८),नेपालको पहिलो वैज्ञानिक गेहेन्द्र शमशेरलाई विष खुवाएर हत्या १९६४ भाद्र ४।

६. भीम शमशेर (वि.स.१९८६-१९८९) : नून र कपासमा भन्सार माफी, कपास खेतीलाई प्रोत्साहन ।

७. जुद्ध शमशेर (वि.स.१९८९-२००२) : पहिलो बैंक (नेपाल बैंक)स्थापना(१९९४ कार्तिक), घरेलु उद्योगको विकास १९९३ मंसिर ९), उच्च अदालत, जुद्ध वारुण यन्त्र, म्यूजियम र चिडियाखानाको स्थापना(१९९८) ।

८. पद्म शमशेर (२००२-२००५) : पहिलो संविधान जारी(२००४), काठमाडौं म्यूनिसिपालिटी स्थापना(२००५) ।

९. मोहन शमशेर (२००५-२००८) : आकाशवाणीको स्थापना, राष्ट्रिय आर्थिक समितिको गठन

नेपाल तिब्बत युद्ध १९१२/१९१३

थापाथली सन्धी नेपाल र तिब्बत विच युद्ध भै उक्त युद्धमा नेपालले जिजय हासिल गरि थापाथली दरवारमा युद्धअन्त्यका लागि भएको सम्झौतालाई थापाथली सन्धी भनिन्छ । जुन १९१२ चैत्र ३

१९३८ सालको पर्व :- प्रधानमन्त्री रणेद्विपको हत्या गर्ने योजना (धिर शंमशेरको १७ भाईद्वारा गरिएको) उक्तकुराको पोल उत्तरध्वज खवासले गरे यस घटनामा ४१ जना मारिए । यस योजना कसले रचेका थिए नरेन्द्र विक्रम शाहले

१९४२ सालको पर्व : वि.सं. २०४२ मा रावलपिण्डीको सैनिक प्रदर्शनीमा भाग लिन नेपालको तर्फवबाट वीर शमशेरको नेतृत्वमा एक पल्टन जाने भएको थियो । आफूमा रहेको सैनिक शक्तिको आडमा वीर शमशेरले भाइहरूसँग मिली प्रधानमन्त्री रणेद्विपसिंहको हत्या गरेका थिए । ४२ सालको पर्वमा राणा परिवारहरु मात्र मारिएका थिए । यस पछि धीरशमशेरका १७ भाई छोराहरुमा नेपालको सत्ता सीमित हुन गएको थियो ।

प्रचण्ड गोरखा पर्व :- १९८८ भएको राणा विरोधी गतिविधी गर्ने योजनाका साथ प्रचण्ड गोरखा नामक संस्था स्थापना गर्ने उद्देश्यले सक्रिय युवाहरुले बनाएका थिए । यस योजनाका पोल खोल्दिने व्यक्ति लक्ष्मण राज थिए । यस काण्डका कारण उमेशविक्रम शाहलाई पाल्पामा निर्वासित गरियो हरुलाई आजिवन कारवासको दण्ड दिइएको थियो ।

लाइब्रेरी पर्व १९८७ :- कृष्ण प्रसाद कोइराला, धर्मराज थपलिया, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा लगायतका यूवाहरुद्वारा लाइब्रेरी स्थापना गरि राणविरोधी गतिविधी सञ्चालन गर्ने योजना बनाइएकोमा रामचन्द्र अधिकारीले पोल खोलिदिएका । ४६ जनालाई रु १०० रुपैयाँका दरले दण्ड तिराई मुक्त गराइएको थियो ।

प्रजा परिषद :- १९९२ जेष्ठ २० गते शुक्रराज शास्त्री अध्यक्ष रहेको पहिलो राजनीतिक संगठन यस संगठनले जहानिय राणा शासनका विरुद्ध आवाज बुलन्द पार्ने उद्देश्य थियो । सदस्यहरु भित्रबाट भेद खुल्न गएकोले ५०० जना कार्यकर्ताहरु समातिएकामा राणाहरुले ४ जना लाई मृत्युदण्ड, धेरैलाई जन्मकैद साथ सर्वस्वहरण गरेका थिए ।

शहिद काण्ड :- चार जना शहिदलाई फाँसी दिएको काण्ड

शुक्रराज शास्त्री जन्म वि.सं. १९५० मृत्युदण्ड १९९७ माघ १० टेकुमा झुण्डिइ मारिएको

धर्मभक्त थापा जन्म वि.सं. १९६५, मृत्युदण्ड १९९७ माघ १२ सिफल मारिएका

गंगालाल श्रेष्ठ जन्म वि.सं. १९७५, रामेछाप, मृत्युदण्ड १९९७ माघ १२ शोभाभगवती मारिएका

दशरथ चन्द जन्म वि.सं. १९६० , बैतडी, मृत्युदण्ड १९९७ माघ १४ शोभाभगवती मारिएका

नेपाली कांग्रेसको स्थापना वि.सं. २००२ माघ १२

विराटनगर जुटमिलमा हडताल :- वि.सं. २००२ फागुन २१ मनमोहन अधिकारी र गिरिजा प्रसाद कोइरालाले नेतृत्व गरेका नेपालको पहिलो हडताल

वि.सं. २००४ असार ३ गतेदेखि काठमाडौं र पाटनको शहरहरुमा जयतु संस्कृतम नाराका साथ भिक्षा माग्नै न्यायप्राप्तिका लागि संस्कृतका विद्यार्थीहरुको प्रयास थियो ।

कम्यूनिष्ट पार्टीको स्थापना वि.सं. २००६ भाद्र ३० गते

वि सं. २००७ कार्तिक २१ गते राजगद्दी त्याग गरी राजा त्रिभुवन भारतीय दुतावासको शरणमा गएका थिए । वि.सं. २००७ कार्तिक २५ गते भारत प्रस्तान गरे भारतमा नेपाली काँग्रेस, राजा र राणा बीच २००७ फागुन १ गते त्रिपक्षिय सम्झौता गरी प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने सहमति भै राजा त्रिभुवन २००७ फागुन ४ गते नेपाल फिर्ता भै फागुन ७ गते प्रजातन्त्रको घोषणा गरेका थिए । उक्त घोषणा पश्चात १० सदस्य मन्त्रमण्डलको गठन भएको थियो जसमा,

१.	श्री ३ मोहन शमशेर जबरा	प्रधानमन्त्री र परराष्ट्र मन्त्री, राणाको तर्फबाट
२.	श्री बबर शमशेर जबरा	रक्षा मन्त्री राणाको तर्फबाट
३.	श्री वि.पी. कोइराला	गृह मन्त्री , काँग्रेसको तर्फबाट
४.	श्री सुवर्ण शमशेर जबरा	अर्थमन्त्री, काँग्रेसको तर्फबाट
५.	श्री चुडाराज शमशेर ज.व.रा.	वन विभाग मन्त्री, राणाको तर्फबाट
६.	श्री गणेशमान सिंह	उद्योग वाणिज्य मन्त्री काँग्रेसको तर्फबाट
७.	श्री नृपजंग राणा	शिक्षा मन्त्री राणाको तर्फबाट
८.	श्री भद्रकाली मिश्र	यातायात मन्त्री, काँग्रेसको तर्फबाट
९.	श्री यक्षबहादुर बस्नेत	स्वास्थ्य, स्वायत्त शासन मन्त्री, राणाको तर्फबाट
१०.	श्री भरतमणि शर्मा	खाद्य र कृषि मन्त्री काँग्रेसको तर्फबाट

- ❖ वि.सं २००७ फागुन ७ गते नेपालको अन्तरिम शासन विधान २००७ जारी गरिएको ।
- ❖ वि.सं. २०११ वैशाख १२ गते कोशी सम्झौता भएको नेपालको तर्फबाट महावीर शमशेर र भारतको तर्फबाट गुलजारीलाल नन्दले सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेका
- ❖ वि.सं. २०१६ मंसिर १९ गते गण्डकी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको नेपालको तर्फबाट सुवर्ण शमशेर र भारतको तर्फबाट भगवान सहायले हस्ताक्षर गरेका
- ❖ वि.सं. २०१५ सालमा पहिलो आम निर्वाचन सम्पन्न भएको
- ❖ नेपाल सरकारको सट्टा श्री ५ सरकारको लेखे निर्णय गरिएको वि.सं. २०१५ वैशाख २

- ❖ वि.सं. २०१७ पुष १ गते निर्वाचित प्रधानमन्त्री वि.पि. काँइरालाको मन्त्रिपरिषदलाई अपदस्त गरी पञ्चायी व्यवस्था लागु वि.सं. २०१७ पुष २२
- ❖ श्री ५ महेन्द्रबाट गैडाकोटमा महेन्द्र राजमार्गको शिलान्यास वि सं. २०१९ बैशाख १
- ❖ सरकारले डाँफे, गाई, लाली गुँरास, सिम्रिक रडलाई राष्ट्रिय चिन्ह भनी घोषण गरेको वि.सं. २०१९ असार २०
- ❖ नेपाल र चीन बिच बोर्डर प्रोटोकलमा हस्ताक्षर वि.सं. २०१९ माघ ३
- ❖ सरकारी कामकाज नेपालीमा हुने निर्णय वि.सं. २०२१ बैशाख २
- ❖ प्रमुख जिल्ला अधिकारीको व्यवस्था वि.सं. २०२२ पुष १
- ❖ वि.सं. २०२४ वि.पि. काँइराला द्वारा गाउँफर्क अभियान शुरुवात
- ❖ हवाई अपहरणसम्बन्धि घटना - विराटनगरबाट उडेको विमानलाई काँग्रेसका कार्यकर्ताहरूले भारतमा पुर्‍याएर त्समा रहको भण्डै रु ३० लाख भा.रु. गायब २०३० जेष्ठ
- ❖ सिंहदरवारमा आगलागी वि.सं. २०३० असार २५
- ❖ वि.सं. २०३० असार २५ गते सिंहदरवारमा आगोलागी भएको
- ❖ वि.सं. २०३० फागुन ११/१२ गते नेपाललाई शान्तिक्षेत्र घोषणा
- ❖ वि.सं. २०३४ बैशाख १ गते नेपाललाई विपर रोग मुक्त देश घोषणा गरिएको
- ❖ जनमत संग्रह :- घोषण २०३६ जेष्ठ १० गते
 - निर्वाचन सम्पन्न २०३७ वैशाख २० गते
 - नतिजा घोषणा २०३७ जेष्ठ १
 - पञ्चायतको पक्षमा ५४.७८, ५५ जिल्ला, प्रजातन्त्रको पक्षमा ४४.२२, २० जिल्ला
- ❖ संयुक्त जनआन्दोलन :- २०४६ फागुन ७ देखी २०४६ चैत्र २६ सम्म आन्दोलनको नेतृत्व गणेशमान सिंह ले गरेका यस जनआन्दोलन ४९ दिनसम्म चलेको थियो ।
 - २९ वर्षिय पञ्चायती व्यवस्थाको अन्त्य भएको,
- ❖ जनयुद्ध घोषणा :- २०५२ फागुन १

- ❖ वि.सं. २०५२ माघ १५ गते टनकपुर सन्धि भएको जसमा नेपालको तर्फबाट डा. प्रकाशचन्द्र लोहनी र भारतको तर्फबाट परराष्ट्रमन्त्री प्रणव मुखर्जीले हस्ताक्षर गरेका
- ❖ नाराणहिटी दरवार हत्याकाण्ड :- २०५८ जेष्ठ १९ गते
- ❖ ज्ञानेन्द्रको प्रत्यक्ष शासन :- २०६१ माघ २९
- ❖ दोस्रो जनआन्दोलन - २०६२ चैत्र २४ देखि २०६३ वैशाख ११ सम्म
- ❖ विस्तृत शान्ति सम्झौता :- २०६३ मंसिर ५
- ❖ पहिलो संविधान सभाको निर्वाचन :- २०६४ चैत्र २८
- ❖ गणतन्त्रको घोषणा :- २०६५ जेष्ठ १५
- ❖ राष्ट्रपतिको निर्वाचन :- २०६५ साउन ७
- ❖ पहिलो संविधान सभाको विघटन :- २०६९ जेष्ठ १५
- ❖ दोस्रो संविधान सभाको निर्वाचन :- २०७० मंसिर ४
- ❖ संविधान जारी :- २०७२ असोज ३ गते
- ❖ स्थानीय निर्वाचन :- पहिलो चरण :- २०७४ बैशाख ३१ प्रदेशमा ३,४,६
 - दोस्रो चरण २०७४ असार १४ प्रदेशमा १,५,७
 - तेस्रो चरण २०७४ मंसिर १७ प्रदेशमा २
- ❖ प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रियसभाको निर्वाचन :- २०७४ मंसिर १७ र मंसिर २१
- ❖ २०७४ फागुन ३ गते के.पी शर्मा ओलीको नेतृत्वमा सरकार गठन भएको । ४१ औ प्रधानमन्त्री

प्राचिन नेपालका अन्तिम ऐतिहासिक राजाहरु

- किरात बंसी -----गस्ती
- आभिर बंसी -----भुवन सीह

- सोम बंसी -----भास्कर बर्मा
- गोपाल बंसी -----यक्ष गुप्त
- सूर्य बंसी -----विजय कामदेव
- ठकुर बंसी -----संखरदेव
- गोरखाका राजा -----पृथ्वीनारायण शाह
- तनहुका राजा -----हरकुमार सेन
- चौदण्डीका राजा -----कर्ण सेन
- पाल्पाका राजा -----पृथ्वीपाल सेन
- काठमाण्डौका मल्ल राजा -----जयप्रकाश मल्ल
- भक्तपुरका मल्ल राजा -----रणजीत मल्ल
- पाटनका मल्ल राजा -----तेजनरसिंह मल्ल

#प्राचिन नेपालका प्रथम ऐतिहासिक राजाहरु

- काठमाण्डौ उपत्यकाका प्रथम राजाधर्माकर
- आभिर बंसी.....वरशिंह
- गोपाल बंसी.....भुक्तमान
- सूर्य बंसी.....भूपी बर्मा
- किरात बं.....यलम्बर
- लिच्छिवि बंसी.....जयदेव प्रथम
- मल्ल बंसीअरिदेव
- भक्तपुरका मल्ल राजाराय मल्ल

- पाटनका मल्ल राजारण मल्ल
- ठकुरी बाँसका राजाभास्करदेव

नेपाल एकीकरण गर्दा वीरगति प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरु

- काजि कालु पाण्डे -----किर्तिपुर वि. स . १८१४
- काजि तुलाराम पाण्डे -----कान्तिपुर
- काजि नयनसिंह थापा -----अल्मोडा
- सरदार भक्ति थापा -----देउथल वि. स. १८७१
- सेनापति शिवरामसिंहबस्नेत -----ध्यालिङ
- भीमसेन थापा -----पलान्चोक
- परसुराम थापा -----समनपुरको लडाइमा
- चौतारिया हस्तिदल शाहा ----- कुमाउ

#राष्ट्रिय एकिकरणका महत्वपूर्ण तिथिमितिहरु

- नुवाकोट -----श्री ५ पृथ्वीनारायण शाह वि.स . १८०१
- नगरकोट -----जहागीर शाह वि.स . १८०३
- किर्तिपुर-----सुरप्रताप शाह वि.स . १८२३
- काठमाण्डौ----- श्री ५ पृथ्वीनारायण शाह, तुलाराम पाण्डे, रामकृष्ण कुवर १८२५
- भादगाउ ----- काजी वंसराज पाण्डे, सुराप्रताप शाह १८२६
- इलाम-----रामकृष्ण कुवर, जगजित शाह १८३१
- कास्की-----जीव शाह, दामोदर पाण्डे १८४२
- लमजुङ----- रामकृष्ण कुवर, दामोदर पाण्डे १८३९
- डोटी -----काजि जगजित पाण्डे १८४७
- जुम्ला -----शिवनारायण खत्री १८४७

- पाल्पा -----काजि अमरसिंह थापा,दलभञ्जन पाण्डे १८६१

#नेपालको इतिहासमा घटेका ठुला घटनाहरु, पर्वहरु

- कोत पर्व -----बि.स. १९०३ असोज २ गते राति
-
- भण्डारखाल पर्व ----- बि.स. १९०३ कात्तिक १२ गते
-
- औलो पर्व -----१९०४ श्रावण
-
- सुगौली सन्धि ३ मार्च १८१६
-
- लाइब्रेरी पर्व बि .स १९८७
-
- मकै पर्व बि .स १९७७
-
- नेपाल,अग्रेज युद्सन् १८१४ देखि १८१६ सम्म